



Geografické rozhledy – časopis pro další vzdělávání v geografii
Ročník 31 (2021–2022), číslo 2

Vydává Česká geografická společnost, z. s. v Nakladatelství P3K, s. r. o., www.p3k.cz

Adresa redakce: Univerzita Karlova, Přírodovědecká fakulta, Albertov 6, 128 00 Praha 2
redakce@geograficke-rozhledy.cz
www.geograficke-rozhledy.cz

[f](https://www.facebook.com/geograficke.rozhledy) geograficke.rozhledy
[i](https://www.instagram.com/geografickerozhledy) geografickerozhledy

Šéfredaktor: Miroslav Šifta

Redakce: Petr Karas, Lenka Pavelková

Redakční rada: Barbara Baarová, Jan D. Bláha, Artur Boháč, Dana Fialová, Jindřich Frajer, Daniel Gurňák, David Hána, Martin Hanus, Klára Hulíková, Jakub Jelen, Jan Kopp, Marek Křížek, Silvie R. Kučerová, Jakub Lysák, Jiří Martínek, Tomáš Matějček, Darina Mísařová, Aleš Nováček, Pavel Raška, Dana Řezníčková, Hana Svobodová, Miroslav Šobr

Layout: Vít T. Luštinec, Karel Kupka

Sazba a zlom: Nakladatelství P3K, s. r. o.

Tisk: Grafotechna plus, s. r. o.

Distribuci a předplatné zajišťuje jménem vydavatele firma SEND Předplatné.

Předplatné objednávejte na:

www.send.cz/geografickerozhledy.

Časopis vychází 5× ve školním roce. Roční předplatné 395 Kč. Cena za jednotlivé číslo 79 Kč. Bližší informace o nových cenách naleznete na webu Geografických rozhledů. Redakční uzávěrka 12. 12. 2021, číslo 2 vyšlo 22. 12. 2021. Podávání novinových zásilek povoleno ředitelstvím pošt Praha č. j. 139/92 – NP, ze dne 17. 11. 1992. MK ČR E 5922, ISSN 1210-3004.

Časopis je zařazen na Seznam recenzovaných neimpaktovaných periodik vydávaných v Česku. Je vydáván s finanční podporou Akademie věd ČR.



Foto na titulní straně:

První železnice v Kanadě byla uvedena do provozu v roce 1836. Od té doby se tamní železniční infrastruktura rozrostla na síť 43 000 km železničních tratí. Jedná se o jeden z nejefektivnějších dopravních systémů na světě. V Kanadě vlaky zajišťují 70 % veškeré meziměstské pozemní dopravy a 50 % celkového kanadského exportu.
Foto: Boxcar Media / Shutterstock.com.

Obsah

TÉMA ČÍSLA

Symbióza železnice a reliéfu (Marek Křížek)	4
Proměny železnice a krajiny na území Česka (Tomáš Burda)	10
Zaniklé železniční tratě v příměstské krajině Plzně (Jan Kopp, Martin Kebza)	14
Železnice a čas (Marek Křížek)	18

GEOGRAFIE A ŠKOLA

Mapa ideálního ostrova: didaktická hra pro výuku kartografie (Marek Zýma, Lenka Havelková)	22
Geoinformační dovednosti ve výuce zeměpisu (Darina Mísařová, Hana Svobodová, Vendula Mašterová)	26
Geografii je nově možné studovat již na střední škole (Jakub Jelen, Jan Staněk)	28

VĚDA, VÝZKUM A INOVACE

Vysokorychlostní trať směrem k rozvoji regionu? (Jan Píša, Kristýna Rybová)	30
---	----

KALEIDOSKOP

34

Úvodník

Pojmem železnice je označován kolejový dopravní systém pro přepravu osob a zboží. Dílčí principy kolejové dopravy byly využívány nejméně od středověku, moderní železnice vznikla začátkem 19. století. Rozvoj železnice byl katalyzátorem průmyslové revoluce, šel ruku v ruce s rozvojem těžkého průmyslu a vytvářel obrovskou poptávku po železe, oceli i strojích. Železnice v 19. století během několika málo desítek let zcela proměnila mapu světa. Vytvořila se hustá dopravní železniční síť, která významně zkrátila dobu cestování i na obrovské vzdálenosti. Až když se po železnici začaly prohánět vlaky poháněné tehdejší technologickou novinkou – lokomotivami – se však začal výraz železnice užívat i jako pojmenování dopravního prostředku. Do té doby byla železnice označením výhradně pro kolejovou dráhu. Ta ve svých začátcích v 16. století sice byla konstruována nejdříve ze dřeva, ale brzy se pro snížení tření začaly pro stavbu kolejnic i kol vozů využívat kovové materiály. Že je slovo železnice původně hlavně „železnou cestou“ nebo „drahou“, dokazuje i její pojmenování v dalších jazycích: „kolejová cesta“ anglicky (*railway*), „železná cesta“ německy (*Eisenbahn*), francouzsky (*chemin de fer*), španělsky (*ferrocarril*), italsky (*ferrovia*) nebo rusky (*железная дорога* [železnaja daróga]).

Železnice výrazně, ze všech dopravních prostředků možná nejvýznamněji, ovlivnila rozvoj moderní společnosti. Železniční doprava v sobě ale skýtá potenciál stát se i dopravním prostředkem budoucnosti. Díky technologickému vývoji je železniční doprava stále rychlejší, je to způsob dopravy, který je ve srovnání s dalšími typy pozemní dopravy velmi bezpečný a také mnohem ekologičtější. I proto v rámci aktivizace a motivace jednotlivců i velkých firem k většímu využívání právě tohoto druhu dopravy vyhlásila Evropská unie rok 2021 Evropským rokem železnice. V nových Rozhledech se dozvíte více nejen o minulosti a budoucnosti železnice, ale i o tom, jaký vztah mají mezi sebou železnice a krajina, nebo co mají společného železnice a čas.

Přejeme příjemné prožití vánočních svátků,
třeba i ve společnosti Geografických rozhledů!
Miroslav Šifta